

Nr 118.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av en sjukhuspaviljong vid garnisonssjukhuset i Boden m. m.; given Stockholms slott den 19 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Rundqvist.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LAERSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Rundqvist:

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 oktober 1929 har Norrbottens läns landsting hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för beredande vid garnisonssjukhuset i Boden av ökad möjlighet för vård av personer, lidande av reumatiska sjukdomar, samt i sådant syfte föreslagit uppförande av en paviljong vid sjukhuset för emottagande av dylika patienter. Länsstyrelsen i

Bihang till riksdagens protokoll 1932. 1 saml. 94 häft. (Nr 118.)

Norrbottnens län har med skrivelse den 4 i nyssnämnda månad till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat berörda framställning samt därvid tillstyrkt densamma under hänvisning till de avsevärda fördelar, som förslaget realiserande innebure för länet.

Innan jag övergår till en närmare redogörelse för landstingets framställning samt den utredning jämte förslag, som av vederbörande över framställningen hörda myndigheter framlagts i ärendet, torde jag med avseende å det samarbete mellan militär och civil sjukvård, som för närvarande äger rum vid garnisonssjukhuset i Boden, få erinra om följande.

Sedan till Kungl. Maj:t inkommit framställningar, avseende utvidgning av garnisonssjukhuset i Boden, varigenom å sjukhuset skulle kunna i erforderlig omfattning beredas lasarett- och epidemisjukvård åt den civila befolkningen i Boden och trakten däromkring, föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 154 till 1921 års riksdag, att riksdagen måtte dels medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordade grunder avtal finge träffas med Norrbottens läns landsting angående vård av civila sjuka å garnisonssjukhuset i Boden, dels ock för verkställande av härav påkallad om- och tillbyggnad av nämnda garnisonssjukhus bevilja ett anslag, utgörande hälften av de för ändamålet beräknade kostnaderna. Den andra hälften av kostnaderna var avsedd att bestridas av landstingets medel. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition samt anförde i samband därmed (skrivelse nr 360), att riksdagen vid granskningen av Kungl. Maj:ts förslag funnit, att det samarbete mellan militär och civil sjukvård, som avsåges att åvägbringas vid garnisonssjukhuset i Boden, borde kunna bliva till gagn för såväl staten som Norrbottens läns landsting.

Efter vederbörligt av Kungl. Maj:t genom brev den 29 juni 1921 lämnat be- myndigande har avtal träffats mellan arméförvaltningens fortifikations- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse å kronans vägnar, å ena, samt Norrbottens läns landsting, å andra sidan, angående beredande å nämnda garnisons- sjukhus av sjukhusvård åt civila patienter tillhörande Norrbottens län.

Till stöd för sin förenämnda i skrivelsen den 1 oktober 1929 gjorda fram- ställning har *Norrbottens läns landsting* anført följande.

I Sverige hade sedan några år tillbaka pågått en allt intensivare kamp mot de reumatiska sjukdomarna. Enligt verkställda undersökningar medförde dessa sjukdomar förtidig invaliditet i större utsträckning än någon annan sjukdom. I många fall kunde dock invaliditeten förebyggas, därest vård i tid bereddes den sjuke.

Jämväl i Norrbottens län förekomme dessa sjukdomar tyvärr synnerligen talrikt. Det hade vid en förfrågan bland läkarna i länet visat sig, att antalet vårdbehövande vore mycket stort. De nuvarande vårdmöjligheterna vore synnerligen otillräckliga. Det vore därför av vikt, att ökade vårdmöjligheter för dessa sjukdomar bereddes, och borde med hänsyn till de stora avstånden och det stora vårdbehovet dessa möjligheter åstadkommas inom länet.

Tack vare pensionsstyrelsens ingripande hade vårdmöjligheterna i landet för dessa sjukdomar i avsevärd grad ökats. Så hade pensionsstyrelsen bl. a. vid ett flertal lasarett föranstaltat om uppförande av särskilda paviljonger för

beredande av vård åt personer, som lede av reumatiska sjukdomar och som dit hänvisades av pensionsstyrelsen. Planer hade varit å bane att även vid garnisonssjukhuset i Boden anordna en dylik paviljong, avsedd att rymma omkring 40 å 50 patienter. Garnisonssjukhuset i Boden vore det enda sjukhus inom länet, som vore utrustat med både kirurgisk och medicinsk avdelning, vartill komme, att Boden vore synnerligen centralt beläget ur kommunikations-synpunkt. Pensionsstyrelsen vore intresserad av frågan och villig att tillstyrka, att medel för uppförande av paviljongen i fråga erhöles ur pensions-försäkringsfonden.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt *arméförvaltningens fortifikations-, intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse* ävensom *pensionsstyrelsen* att gemensamt avgiva utlåtande i anledning av landstingets ifrågavarande framställning, hava ämbetsverken uti skrivelse den 27 oktober 1930 anfört följande.

Den föreliggande framställningen avsåge en utökning av vårdmöjligheterna å garnisonssjukhuset i Boden för personer, som lede av reumatiska sjukdomar och för vilka vårdmöjligheterna för närvarande vore synnerligen otillräckliga.

För vård av dylika sjuka hade som bekant i ett flertal fall medverkan lämnats från pensionsförsäkringens sida genom inrättandet vid redan befintliga, landsting eller städer tillhöriga sjukvårdsinrättningar av paviljonger för patienter, lidande av reumatiska och därmed besläktade sjukdomar. Det tillväggångssätt, som härvid tillämpats, hade inneburit, bland annat, att, efter samråd med fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, pensionsstyrelsen träffat avtal med landsting eller stad av huvudsakligen följande innehåll. I form av lån ur fonden mot en räntefot av 4.3 % hade ställts till landstingets (stadens) förfogande erforderliga medel dels för uppförande av en paviljong för vård av de sjuka, dels ock för paviljongens utrustning. Pensionsstyrelsen hade tillförsäkrats rätt att under avtalstiden, som bestämts till 50 år, belägga avdelningen med av styrelsen dit hänvisade patienter. För vården av dessa patienter betalade styrelsen, förutom en dagavgift till täckande av driftskostnaderna, dels en fastighetsavgift och dels en utrustningsavgift. Fastighetsavgiften utginge för år räknat med belopp, motsvarande den annuitet, som erfordrades för att med tillämpning av nämnda räntefot under sagda avtalstid förränta och amortera det till landstinget (staden) lämnade lånet för paviljongens uppförande. Utrustningsavgiften beräknades så, att den försloge att under de 15 första åren av avtalstiden förränta och amortera lånet för paviljongens utrustning. Mot det att pensionsstyrelsen sålunda bestred kostnaden för paviljongens utrustning, tillförsäkrades pensionsstyrelsen rätt att vid avtalets upphörande erhålla ett belopp, motsvarande värdet av de inventarier, som då funnes å paviljongen.

De anstalter, som i enlighet med nyss angivna grunder under de senare åren med pensionsstyrelsens medverkan upprättats för vård av personer, lidande av reumatiska sjukdomar, hade av såväl ekonomiska som rent sjukvårdstekniska skäl anslutits till länslasarett, varvid uteslutande delade lasarett kommit i fråga. Då garnisonssjukhuset i Boden vore det enda delade lasarettet i Norrbottens län, syntes det vara fullt i överensstämmelse med de hittills tillämpade riktlinjerna för pensionsstyrelsens ifrågavarande verksamhet, om vården av reumatiska sjuka anknötes till garnisonssjukhuset i Boden.

Från försvarsväsendets sida syntes intet vara att häremot erinra, dock under förutsättning givetvis, att kostnaderna härför icke komme att till någon del belasta lantförsvarets anslag. Den militära sjukvården komme otvivelaktigt att vinna på en dylik anslutning, då man genom densamma kunde påräkna möjlighet att bereda sjukhusvård för de bland militären uppträdande kroniska

reumatiska åkommorna. Man torde vidare kunna med viss sannolikhet räkna med, att underhållskostnaderna å sjukhuset komme att nedbringas genom en ökad beläggning. Slutligen måste det största avseende fästas vid de ökade vårdmöjligheter, som genom sjukhusets utvidgning komme att stå till buds vid en eventuell mobilisering.

Redan i anledning av en tidigare från Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott under hand gjord framställning hade arméförvaltningens fortifikationsdepartement och sjukvårdsstyrelse tillsammans med pensionsstyrelsen företagit förberedande undersökningar angående behovet av kurortsvård för reumatiska sjuka inom länet samt av möjligheten att lämna sådan vård i anslutning till garnisonssjukhuset i Boden. Av pensionsstyrelsens förfrågningar hos länets läkare hade framgått, att antalet vårdbehövande på ifrågavarande sjukvårdsområde vore mycket stort och att en paviljong med ungefär 50 platser vore i hög grad önskvärd. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement och sjukvårdsstyrelse hade upprättat skisser till en dylik paviljong, avsedd att förläggas till garnisonssjukhuset. Dessa skisser hade granskats av pensionsstyrelsen. Direktionen för garnisonssjukhuset ävensom chefläkaren vid sjukhuset hade yttrat sig i frågan. Direktionen hade därvid förklarat sig ej hava något att erinra mot vare sig uppförande av den ifrågavarande paviljongen å garnisonssjukhusets tomt eller mot skisserna till paviljongen.

Av framlidne arkitekten i arméförvaltningen Eric Josephson verkställda approximativa beräkningar av kostnaden för uppförande av paviljongen slutade å ett belopp av 500,000 kronor. Erforderlig möblering och övrig utrustning kunde beräknas draga en kostnad av omkring 70,000 kronor.

Med hänsyn till vad som anförts rörande behovet för övre Norrland av vårdmöjligheter för personer, lidande av reumatiska sjukdomar, ansåge pensionsstyrelsen — som i detta ärende jämväl samrätt med fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden — att från pensionsförsäkringens sida medverkan borde lämnas för uppförande vid garnisonssjukhuset i Boden av en härför avsedd paviljong för omkring 50 patienter. För pensionsförsäkringens medverkan härtill syntes böra tillämpas i huvudsak samma grunder, som kommit till tillämpning vid inrättandet av dylika paviljonger vid andra sjukvårdsinrättningar. Då det här gällde utbyggnad av ett staten tillhörigt, under arméförvaltningens förvaltning stående sjukhus, som visserligen uppförts under landstingets medverkan och å vilket för närvarande landstingets sjuka vårdades, men beträffande vars förvaltning landstinget icke ägde annan delaktighet än vissa befogenheter rörande förvaltningsarbetets övervakande samt rätt att förhandla med kronan vid frågor om större nybyggnads- eller förändringsarbeten, syntes den planerade paviljongens uppförande närmast beröra arméförvaltningen och pensionsstyrelsen. På grund härav syntes saken kunna ordnas så, att Kungl. Maj:t, efter inhämtande av riksdagens medgivande, bemyndigade arméförvaltningen att med pensionsstyrelsen träffa avtal om paviljongens uppförande m. m.

Sådant avtal borde enligt pensionsstyrelsens åsikt avfattas enligt följande riktlinjer.

Paviljongens byggande och utrustning ombesörjdes av arméförvaltningen. De medel, som erfordrades dels för uppförande av paviljongen och för de förändringsarbeten inom sjukhuset i övrigt, som betingades av paviljongens uppförande, dels ock för utrustning av paviljongen, tillhandahölles staten i form av *lån ur pensionsförsäkringsfonden*. Paviljongen tillfölle kronan med äganderätt. De erhållna lånemedlen återbetalades jämte ränta efter 4.3 % under en tid av: beträffande fastighetskostnaden 50 år och i fråga om utrustningskostnaden 15 år, allt räknat från och med den månad, under vilken paviljongen toges i bruk, dock att fonden, därest medlen utlämnades dessförinnan, jämväl skulle tillgodoföras 4.3 % ränta å lånebeloppen från dagen för utbetalningen till och

med dagen före amorteringstidens början. Därest sådant skulle påkallas, torde hinder icke möta, att anstånd beviljades med erläggande av ränta för tiden från lånens utlämnande intill amorteringstidens början. Det vid sistnämnda tidpunkt upplupna räntebeloppet skulle i så fall läggas till det kapitalbelopp, som därefter amorterades och förräntades under amorteringstiden.

Under förutnämnda tidsperiod av 50 år skulle till vård och behandling å paviljongen emottagas de patienter, som av pensionsstyrelsen dit hänvisades. I ersättning härför erlade styrelsen ur de medel, som ställdes till styrelsens förfogande för bedrivande av individuell sjukvårdsverksamhet, *dels* en fastighetsavgift, *dels* en utrustningsavgift, *dels* en dagavgift. Fastighets- och utrustningsavgifterna erlades till den myndighet, som å statens vägnar upptog förenämnda lån. Dagavgiften erlades till sjukhuset.

Fastighetsavgiften utginge för år räknat med belopp, motsvarande den annuitet, som, enligt vad ovan sagts, skulle erläggas å lånet för paviljongens uppförande och de härav betingade förändringsarbetena inom sjukhuset i övrigt.

Utrustningsavgiften utginge endast under de 15 första åren av nyssnämnda tidsperiod, och beräknades till belopp, motsvarande den annuitet, som, på sätt ovan nämnts, skulle erläggas å lånet för paviljongens utrustning.

Dagavgiften skulle utgöra ersättning för sjukvård (inklusive undersökning, observation och utlåtanden), bad- och övrig behandling, kost, värme, belysning, betjäning, slitning av möbler, linne och dylikt, tvätt, transport mellan garnisonsjukhuset och järnvägsstationen av patienterna och deras effekter vid ankomst och avresa samt andel i sjukhusets administrationskostnader. I dagavgiften finge även inberäknas kostnad för underhåll av sjukhuset med därtill hörande område och vägar. Till grund för beräkning av dagavgiften, i vilken sålunda icke inginge kostnader för sjukhusbyggnadernas uppförande och första utrustning, skulle läggas sjukhusets självkostnad för pensionsstyrelsens patienter. Som sådan självkostnad skulle — om och i den mån icke annorledes genom särskild överenskommelse mellan pensionsstyrelsen och arméförvaltningen bestämdes — anses sjukhusets dagkostnader för sjukhusets egna avdelningar och paviljongen gemensamt, häri dock icke inbegripet läkarkostnader. Till den dagkostnad, som härigenom framginge, lades det belopp, som erhöles genom att å det antal vård dagar, som belöpte å pensionsstyrelsens patienter, utslå de årliga kostnaderna för dels avlöningen till en bataljonsläkare och dels extra ersättning till överläkaren å medicinska avdelningen och viss övrig personal. Det sammanlagda belopp, som härigenom erhöles, utgjorde den dagavgift, som skulle erläggas till sjukhuset.

Vid utgången av förutnämnda 50-årsperiod skulle — på sätt mellan pensionsstyrelsen och arméförvaltningen bestämdes — värdering äga rum av de inventarier, som då funnes å paviljongen, och skulle det belopp, som vid sådan värdering fastställdes, av statsmedel inbetalas till pensionsstyrelsen.

Arméförvaltningens vederbörande departement och sjukvårdsstyrelse ansåge sig i stort sett kunna biträda, vad pensionsstyrelsen sålunda föreslagit, dock förutsattes härvid, att lånen ur pensionsförsäkringsfonden upptoges av riksgäldskontoret och icke av arméförvaltningen. Det syntes nämligen falla utom ramen för ett centralt ämbetsverks uppgifter att upplåna medel för sådant ändamål, varom här vore fråga.

I fortsättningen av sin förevarande skrivelse avhandla ämbetsverken personalbehovet vid garnisonssjukhuset samt avlöningsvillkoren för personalen därstädes i händelse att den föreslagna paviljongen kommer till utförande, varvid emellertid uttalas, att det angivna personalbehovet givetvis endast är att betrakta såsom ett preliminärt förslag. Framställningen går i berörda hänseenden ut på, att det nuvarande antalet läkare vid sjukhuset skall förstärkas med en bataljons-

läkare, att överläkaren å sjukhusets medicinska avdelning, röntgenläkaren, sjukhusintendenten, husmodern och köksförestånderskan skola beredas särskild ersättning — förslagsvis tillhopa 4,600 kronor per år — för det ökade arbete, som genom paviljongens tillkomst kommer att åvila dem, samt att den nuvarande sjukvårds- och ekonomipersonalen skall ökas med två översköterskor, två undersköterskor, två kvinnliga sjukhusbiträden, två städerskor, två baderskor, en kokerska samt en portvakt (tillika gårdskarll). Beträffande sättet för bestridandet av de härav föranledda kostnaderna hava myndigheterna förutsatt, att avlöningskostnaderna för den avsedda nya bataljonsläkaren samt utgifterna för den särskilda ersättning, som föreslås skola utgå till viss personal vid sjukhuset, skola betalas av pensionsstyrelsen, samt att avlöningskostnaderna för den till nyanställning föreslagna sjukvårds- och ekonomipersonalen skola till den del, nämnda kostnader belöpa på värden av de utav pensionsstyrelsen till sjukhuset hänvisade patienterna, bestridas av den dagavgift, som styrelsen, i enlighet med vad i det föregående angivits, skall hava att erlægga till sjukhuset.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hava ämbetsverken hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, med godkännande av de av dem angivna riktlinjerna för anordnande vid garnisonssjukhuset i Boden av en paviljong för vård av personer, lidande av reumatiska och därmed besläktade sjukdomar, till riksdagen avlåta proposition med härav betingat förslag i ämnet.

Över det av arméförvaltningens fortifikations-, intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse gemensamt med pensionsstyrelsen framlagda förslag hava yttranden avgivits av följande myndigheter och sakkunnigutredningar, nämligen av statskontoret den 30 december 1930, av fullmäktige i riksgäldskontoret den 30 januari 1931, av medicinalstyrelsen den 14 mars 1931, av statens sjukvårdskommitté den 10 december 1931, av 1928 års pensionsförsäkringskommitté den 18 januari 1932 samt av riksräkenskapsverket den 5 februari 1932. Vidare hava arméförvaltningens nyssnämnda departement och sjukvårdsstyrelse, med föranledande av vad statskontoret i sitt yttrande anför, den 23 januari 1931 avgivit särskilt utlåtande.

Statskontoret har anför, att ämbetsverket icke funnit annan anledning till erinran beträffande de av arméförvaltningen och pensionsstyrelsen angivna riktlinjerna för paviljongens anordnande, än att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida den föreslagna utvidgningen av den statliga sjukvården vid garnisonsjukhuset i Boden kunde anses utgöra tillräcklig anledning till medgivande av särskild ersättning åt viss personal vid sjukhuset. Enligt statskontorets mening skulle ett sådant medgivande vara ägnat att medföra konsekvenser i icke önskvärd riktning inom andra delar av statsförvaltningen. I fråga om vilken myndighet, som å statens vägnar borde upptaga lånet ur pensionsförsäkringsfonden, ansåge statskontoret det vara ur praktisk synpunkt lämpligast, att arméförvaltningen, som enligt förslaget skulle träffa avtalet med pensionsstyrelsen och för övrigt ombesörja byggandet och utrustningen av paviljongen, jämväl stode såsom låntagare.

Med anledning av vad statskontoret sålunda anført har, såsom nämnts, särskilt utlåtande inforrats från *arméförvaltningens* förenämnda departement och sjukvårdsstyrelse, som därvid yttrat följande.

Departementen och sjukvårdsstyrelsen finge erinra om, att den sjukvård, som bestredes av pensionsstyrelsen, icke vore enbart en statlig sjukvård. Vården å pensionsstyrelsens kurortsanstalter bekostades nämligen till en del av patienten själv, respektive vederbörande kommun, och i övrigt av pensionsstyrelsen enligt dess bestämmande för varje särskilt fall. Tillika finge departementen och styrelsen erinra, att vid de olika tillfällena, då Kungl. Maj:t medgivit, att med vederbörande landsting, respektive Stockholms stad, avtal finge träffas därom, att civila i försvarets tjänst icke anställda personer finge intagas till vård å vissa militära sjukvårdsinrättningar, Kungl. Maj:t jämväl förordnat, att läkare och förvaltningspersonal, som på grund av dylika avtal finge ökat arbete, här för skulle erhålla särskild ersättning av de medel, som inflöte från landstingen, respektive Stockholms stad, såsom ersättning för vård av nämnda civila patienter.

I förevarande avseende torde icke kunna påvisas några olikheter mot vad Kungl. Maj:t förut i liknande fall förordnat, varför ämbetsverket bestämt vidhölle, att i de medel, som pensionsstyrelsen skulle erlægga för vård av patienter å den föreslagna paviljongen, skulle inräknas den särskilda ersättning till den å garnisonssjukhusets stat uppförda personal, som närmare angivits i arméförvaltningens och pensionsstyrelsens skrivelse den 27 oktober 1930.

Beträffande statskontorets uttalande, att det ur praktisk synpunkt vore lämpligast, att arméförvaltningen stode som låntagare för det till uppförande av paviljongen m. m. erforderliga belopp, kunde departementen och sjukvårdsstyrelsen icke frångå sin tidigare uttalade uppfattning, att lånet borde upptagas av riksgäldskontoret från pensionsförsäkringsfonden, vare sig lånet upptoges enbart för detta ändamål eller gemensamt med andra lån, som riksgäldskontoret upptog ur fonden. På riksstaten borde uppföras särskilt anslag, avsett att bestridas av dylika lånemedel. Detta anslag syntes bära ställas till arméförvaltningens förfogande, för den händelse detta ämbetsverk erhöle uppdraget att ombesörja uppförandet och utrustningen av paviljongen.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava anført:

I princip borde upplåning för svenska statens räkning alltid ske genom riksgäldskontoret, som jämlikt sin konstitutionella ställning hade att själv bestämma tidpunkten och villkoren för den upplåning, som riksdagen bemyndigade riksgäldskontoret att företaga.

I nu föreliggande fall hade preliminär uppgörelse redan träffats om en upplåning från pensionsförsäkringsfonden för arméförvaltningens räkning för uppförande av en sjukhuspaviljong i Boden samt för paviljongens utrustning. Vid sådant förhållande och då villkoren för berörda lån vore för staten antagliga, syntes medelsanskaffningen för nu förevarande ändamål, därest statsmakterna funne ifrågasvarande sjukhuspaviljong bära komma till utförande, lämpligen kunna ske genom upplåning på föreslagna villkor från pensionsförsäkringsfonden.

Med hänsyn till omständigheterna i detta fall ansåge fullmäktige, i likhet med statskontoret, att det vore lämpligast, att arméförvaltningen ställde sig som låntagare för ifrågasvarande lån.

Medicinalstyrelsen har i ärendet anført följande.

Styrelsen hade under hand inhämtat, att expektanstiden för inträdessökande vid den vårdanstalt för reumatici, till vilken befolkningen i Norrbottens län

torde närmast vara hänvisad för erhållande av vård för reumatiska sjukdomar, nämligen avdelningen för dessa sjukdomar vid länslasarettet i Umeå, länge hållit sig vid omkring 12—13 veckor samt visat tendens till ökning. Detta förhållande vittnade om, att behov av ifrågavarande vård förefunnos, som icke med nuvarande tillgång på vårdplatser kunde tillgodoses inom rimlig tid i alla stora nordligare områden av vårt land. Medicinalstyrelsen funne det för sin del angeläget, att detsamma bleve i möjligaste mån fyllt.

Någon längre tids erfarenhet föreläge ännu icke om de vårdresultat, som vunnits vid de anstalter, som för pensionsstyrelsens patienter uppförts vid med garnisonssjukhuset i Boden jämförliga sjukhus. Det lede dock intet tvivel, att den behandling, som på dessa avdelningar bereddades de sjuka, vore för reumatiskervården av stort värde. Detta gällde särskilt de svårare fallen.

Pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet vore för närvarande föremål för utredning inom den av Kungl. Maj:t tillsatta kommittén, som hade att verkställa utredning rörande revision av pensionsförsäkringslagen. Det tillkomme ock statens sjukvårdskommitté att ägna densamma sin uppmärksamhet. Det nu nämnda förhållandet kunde förvisso anföras såsom skäl emot ett utbyggande av pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet, innan dessa kommittéers utredningsresultat föreläge och varit föremål för omprövning.

Enär av det meningsutbyte, som förekommit beträffande denna verksamhet, emellertid framgått, att densamma, i den mån den överhuvudtaget borde utvecklas, borde anknytas till landets allmänna sjukvårdsinrättningar i övrigt, och enär medicinalstyrelsen funne den ovannämnda långa expektanstiden tala för att ett påtagligt behov av ett ökat antal vårdplatser för reumatiskt sjuka förefunnos i övre Norrland, som icke torde kunna bliva tillgodosett genom landstingets egen försorg, funne styrelsen det förhållandet, att pensionsstyrelsens sjukvårdsverksamhet vore under utredning, icke böra utgöra ett hinder för bifall till den föreliggande framställningen.

Bodens garnisonssjukhus intoge visserligen en särställning, på sätt framginge av handlingarna i ärendet. Norrbottens läns landstings framställning hos Kungl. Maj:t utvisade emellertid, att landstingets sjukvårdsintressen främjades genom att erforderliga anordningar för reumatiskervård komme till stånd vid garnisonssjukhuset i Boden, och ansåge sig styrelsen böra tillstyrka, att åtgärder vidtoges därstädes i enlighet med de riktlinjer, som i arméförvaltningens och pensionsstyrelsens skrivelse angäves.

I det väsentliga syntes dessa överensstämma med de grunder, varpå redan förefintliga avtal mellan pensionsstyrelsen och vissa landsting vilade, och vilka, såvitt för styrelsen vore känt, icke givit anledning till några erinringar från vare sig pensionsstyrelsens eller sjukhusägarens sida. Avvikelserna från dessa i vissa detaljer rörande befattningshavares avlöning torde vara föranledda av avlöningsbestämmelser för ifrågakommande befattningshavare, förhållanden med vilka styrelsen saknade förtrogenhet. Styrelsen ansåge sig därför icke böra yttra sig härom.

På grund av det anförda ansåge sig medicinalstyrelsen böra tillstyrka bifall till den av arméförvaltningen och pensionsstyrelsen gjorda framställningen.

I sitt utlåtande i ärendet har *statens sjukvårdskommitté* till en början meddelat, att kommittén vid framläggande av sin riksplan till den slutna kroppsjukvårdens ordnande torde komma att lämna sitt stöd åt förläggande i anslutning till lasarett av paviljonger för vård åt personer, lidande av reumatiska och därmed besläktade sjukdomar. Visserligen hade kommittén ännu icke hunnit taga definitiv ställning till frågan, huruvida dylika paviljonger borde

framdeles ställas helt i den allmänna sjukvårdens tjänst och således icke såsom för närvarande utnyttjas enbart för de patienter, som dit hänvisades av pensionsstyrelsen, men möjligheten av en ny ordning härutinnan syntes kommittén icke behöva utgöra hinder för den föreslagna Boden-paviljongens tillkomst.

Vidkommande härefter frågan, huruvida Norrbottens län vore i särskilt stort behov av en till sjukvårdsinrättning förlagd reumatikerpaviljong och om för sådant fall denna lämpligast borde anslutas till garnisonssjukhuset i Boden, har kommittén anfört:

För närvarande finnes i vårt land endast en reumatikeravdelning norr om Västerås, nämligen i Umeå. Enligt vad kommittén inhämtat, skulle man icke kunna under en mycket lång tid framåt räkna med mera än en dylik avdelning för ungefär vartannat landstingsområde. Utgående härifrån och beaktande att inom det stora område, som utgjordes av Kopparbergs, Gävleborgs, Väster-norrlands och Jämtlands läns landstingsområden, icke finnes någon reumatikeravdelning vid sjukvårdsinrättning, syntes man vara berättigad hysa tvekan, huruvida en sådan avdelning i första hand borde tillkomma i Norrbottens län. Ehuru man sålunda generellt ej borde räkna med en avdelning per landstingsområde, syntes dock Norrbottens län vara i så stort behov av en dylik avdelning, att hinder mot dess snara tillkomst icke borde resas. De långa avstånden i detta län talade starkt för avdelningens inrättande. Härtill komme, att det kunde förväntas, att invånarna i nordliga delar av Västerbottens län skulle i och för vård, varom här vore fråga, söka sig till Norrbottensanstalten. För det övriga Norrland komme därför genom denna anstalts inrättande troligen blott en förskjutning att äga rum söderut av dess beläggningsområde. Norrbottens läns svåra ekonomiska förhållanden gjorde det även önskvärt, att invånarna i denna landsända erhöle tillgång till reumatikervård på ett för dem så ekonomiskt litet betungande sätt som möjligt.

Beträffande spørsmålet, om en reumatikeravdelning för Norrbottens län lämpligast borde anslutas till garnisonssjukhuset i Boden eller om den borde förläggas till sjukvårdsanstalt å annan ort inom länet, syntes det kommittén uppenbart, att härvidlag endast tvenne orter kunde ifrågakomma, nämligen Boden och Luleå, och sistnämnda plats endast under förutsättning, att det därvarande lasarettet uppdelades så, att särskild medicinsk avdelning inrättades. Med hänsyn till Boden-sjukhusets nådda utveckling och då Boden ur kommunikationssynpunkt vore mera centralt beläget än Luleå samt vidare preliminär uppgörelse redan träffats om en upplåning från pensionsförsäkringsfonden för arméförvaltningens räkning i och för uppförande av en reumatikerpaviljong i Boden och för paviljongens utrustning, funne kommittén sistnämnda plats vara i förberörda hänseende att föredraga framför Luleå. Även om vissa skäl, å vilka kommittén i detta sammanhang icke torde behöva närmare ingå, skulle tala för att sjukvårdsinrättningarna i Boden erhöle en karaktär, som bättre överensstämde med den hos länets civila sjukhus, ville kommittén likväl icke motsätta sig, att paviljongen i fråga anslötes till nämnda sjukvårdsinrättningar.

Kommitténs ställning i själva huvudfrågan vore alltså den, att kommittén ansåge sig böra, i likhet med medicinalstyrelsen, tillstyrka bifall till den gjorda framställningen.

1928 års pensionsförsäkringskommitté, som härefter avgivit utlåtande i ärendet, har i huvudsak yttrat följande.

Det föreliggande förslaget innebure en utvidgning av pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Däri innefattades jämväl, att för en tid av 50 år från pensionsförsäkringsfonden upptoges ett amorteringslån till paviljongens uppförande samt för en tid av 15 år ett amorteringslån för paviljongens utrustning. Avtalsförslaget syntes grundat på den förutsättningen, att sjukvård under den angivna 50-årsperioden bedreves av pensionsstyrelsen samt att kostnaderna därför skulle räknas såsom utgifter för pensionsförsäkringen.

Kommittén hade ännu icke i detalj behandlat frågan om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Kommittén måste därför för närvarande begränsa sig till vissa principiella uttalanden.

Frågan om styrelsens sjukvårdande verksamhet sammanhängde i huvudsak med invaliditetsförsäkringen och kunde ur dess synpunkt uppdelas i tre problem:

- 1) inverkan av viss sjukvård till förebyggande och hävande av invaliditet;
- 2) finansiering av verksamheten;
- 3) organisationen av verksamheten.

I förstnämnda avseende bekräftade de av kommittén gjorda undersökningarna, att ledgångsreumatiska sjukdomar intoge en framträdande plats bland invaliditetsorsakerna. Invaliditetsförsäkringen kunde därför sannolikt anses hava intresse av, att anstalter för behandling av sådana sjukdomar funnes.

Vad finansieringen anginge, besörjdes denna för närvarande huvudsakligen av pensionsförsäkringsfondens s. k. överskottsmedel. Huruvida sådana för framtiden kunde tagas i anspråk, berodde helt och hållet på det system, varpå invaliditetsförsäkringen i framtiden komme att vila. Enligt kommitténs mening borde man således icke för närvarande binda finansieringen av anläggnings- och driftskostnaderna vid nuvarande form under en tid av 50 år.

Beträffande organisationen kunde kommittén endast uttala, att möjlighet till ett infogande av den nu ifrågasatta anstalten i den allmänna sjukvårdsorganisationen borde hållas öppen. Ur invaliditetsförsäkringens synpunkt vore det sannolikt icke någon nödvändighet, att reumatikervården leddes av pensionsstyrelsen. Om och i vad mån en sådan anordning vore befogad eller borde undergå förändring, vore en fråga, vartill kommittén icke nu kunde intaga någon ståndpunkt.

I enlighet med vad sålunda anförts hade kommittén icke något att erinra mot att en sjukvårdspaviljong för reumatiker anlades vid Bodens sjukhus, men ansåge kommittén, att i avtalet borde intagas bestämmelser, som efter viss tids uppsägning kunde frigöra pensionsstyrelsen från förpliktelserna att finansiera anläggnings- och driftskostnaderna för inrättningen ävensom från delaktighet i sjukvårdens handhavande samt bereda pensionsförsäkringsfonden ersättning för de återstående delarna av lånen.

Riksräkenskapsverket, som yttrat sig beträffande sättet för finansieringen av paviljongens uppförande och utrustning samt fördelningen mellan arméförvaltningen och pensionsstyrelsen av kostnaderna för sjukhusets löpande utgifter, har härutinnan anfört:

Vidkommande medelsanskaffningen för paviljongens uppförande och utrustning funne riksräkenskapsverket det ur budgetteknisk synpunkt riktigast, att för ändamålet ett särskilt anslag att utgå av lånemedel uppfördes i riksstaten under titeln »Förlag till statsverket». I fråga om den härför erforderliga upplåningen borde i så fall ankomma på riksgäldskontoret att avgöra, huruvida möjligheten att erhålla lån ur pensionsförsäkringsfonden skulle för ändamålet utnyttjas eller medel anskaffas på annat sätt.

Förräntning och amortering av de sålunda disponerade lånemedlen skulle

i enlighet med förslaget bestridas av pensionsstyrelsen genom erläggande av årliga annuiteter dels under 50 år avseende kostnaderna för paviljongens uppförande, dels under 15 år avseende kostnaderna för paviljongens utrustning. Vid tillämpande av den av riksräkenskapsverket angivna anordningen inlevererades de till arméförvaltningen inbetalda annuiteterna till riksgäldskontoret, som hade att över budgeten redovisa räntedelen såsom inkomst under titeln »Diverse inkomster» och amorteringsdelen såsom återbetalning av lånemedel under titeln »Återbetalningar».

Vad anginge förslaget till fördelning mellan arméförvaltningen och pensionsstyrelsen av kostnaderna för sjukhusets löpande utgifter hade riksräkenskapsverket icke funnit annan anledning till erinran, än att de pensionsstyrelsen åliggande ersättningarna för avlöning av den för paviljongen särskilt avsedde läkaren och för de beräknade avlöningsförhöjningarna till överläkaren å sjukhusets medicinska avdelning m. fl. befattningshavare borde redovisas såsom särskilda uppbördsmedel å vederbörande anslag samt att — oberoende av de inbetalade beloppens storlek — de till befattningshavarna vid sjukhuset utgående avlöningarna borde beräknas enligt de grunder, som eljest tillämpades vid statens motsvarande sjukvårdsinrättningar.

Skulle, såsom 1928 års pensionsförsäkringskommitté funne icke vara utslutet, pensionsstyrelsens befattning med reumatikervården komma att upphöra före den fastställda amorteringstidens utgång, borde — i den mån de för paviljongens uppförande och utrustning anvisade anslagsmedlen härvid icke blivit återbetalda — täckning av återstående kapitalbelopp äga rum, eventuellt genom anslag å skattebudgeten.

Det samarbete mellan militär och civil sjukvård, som i enlighet med 1921 års riksdags beslut redan åvägabragts vid garnissonssjukhuset i Boden, har, såsom den lämnade redogörelsen ock ger vid handen, visat sig vara till gagn för såväl staten som Norrbottens läns landsting. Förevarande av landstinget gjorda framställning avser, som nämnt, att en ny sjukhuspaviljong skall uppföras vid garnissonssjukhuset i Boden för vård av — i främsta rummet civila — patienter, vilka lida av reumatiska och därmed besläktade sjukdomar. Vad själva huvudfrågan angår, nämligen huruvida behov av sådan vård föreligger inom de nordligaste delarna av vårt land, synes det genom utredningen i ärendet hava blivit till fullo ådagalagt, att vårdnadsmöjligheterna för dylika sjukdomsfall inom övre Norrland för närvarande äro otillräckliga samt att en ökning av antalet vårdplatser därför måste anses påkallad. Särskilt må framhållas, att medicinalstyrelsen för sin del betecknat det såsom angeläget, att behovet av vårdplatser blir i möjligaste mån fyllt. Vid nu angivna förhållanden och med hänsyn till vad arméförvaltningens vederbörande departement och sjukvårdsstyrelse anført till stöd för att den ifrågasatta anknytningen av den civila reumatikersjukvården till den militära sjukvården i Boden realiserats, har jag funnit mig böra tillstyrka, att den föreslagna sjukhuspaviljongen kommer till utförande.

Enligt de riktlinjer för paviljongens uppförande, utrustning och drift, varom arméförvaltningen och pensionsstyrelsen enats — dessa överensstämma i huvudsak med de grunder, som kommit till användning vid utlåning från pensionsförsäkringsfonden till vissa landsting m. fl. för motsvarande byggnadsändamål — skola de erforderliga medlen, efter medgivande av full-

Departements-
chefen.

mäktige för pensionsförsäkringsfonden, tillhandahållas staten från nämnda fond i form av amorteringslån löpande med 4.3 % ränta. Lånemedlen skola återbetalas, beträffande kostnaden för paviljongens uppförande, under en tid av 50 år och, i fråga om kostnaden för densammes utrustning, under en tid av 15 år, allt räknat från och med den månad, under vilken paviljongen toges i bruk, dock att fonden, därest medlen utlämnas dessförinnan, jämväl skall tillgodogöras 4.3 % ränta från dagen för utbetalningen till och med dagen före amorteringstidens början. Därest så påkallas, kommer enligt vad som uppgives anstånd att beviljas med erläggande av ränta för tiden från låneus utlämnande intill amorteringstidens början. Det vid sistnämnda tidpunkt upplupna räntebeloppet skall i sådant fall läggas till det kapitalbelopp, som därefter amorteras och förräntas under amorteringstiden. Staten skall förbinda sig att under den ifrågavarande 50-årsperioden för behandling och vård å paviljongen intill beräknat antal mottaga de patienter, som av pensionsstyrelsen dit hänvisas. I ersättning härför skall pensionsstyrelsen ur de medel, som ställas till styrelsens förfogande för bedrivande av individuell sjukvårdsverksamhet, erlægga dels en fastighetsavgift, dels en utrustningsavgift, dels en dagavgift. Fastighets- och utrustningsavgifterna skola erläggas till den myndighet, som å statens vägnar verkställer upplåningen från pensionsförsäkringsfonden. Dagavgiften erlægges till sjukhuset. Fastighetsavgiften skall utgå för år räknat med belopp, motsvarande den annuitet, som, enligt vad nyss anförts, skall erläggas å lånet för paviljongens uppförande. Utrustningsavgiften skall utgå endast under de första 15 åren efter paviljongens tagande i bruk och beräknas till belopp, motsvarande den annuitet, som på sätt förut sagts skall erläggas å lånet för paviljongens utrustning. Paviljongen skall omedelbart tillfalla staten med äganderätt. Vid utgången av förenämnda 50-årsperiod skall värdering äga rum av de inventarier, som då finnas å paviljongen, och skall det belopp, som vid värderingen fastställes, av statsmedel inbetalas till pensionsstyrelsen. Dagavgiften avser att täcka sjukhusets löpande utgifter för vården av styrelsens patienter och svarar emot sjukhusets på visst sätt beräknade självkostnad för dessa patienter. De närmare grunderna för samarbetet mellan arméförvaltningen och pensionsstyrelsen i förevarande angelägenhet avses skola regleras genom ett avtal dem emellan.

I detta sammanhang må framhållas, att varken 1928 års pensionsförsäkringskommitté, inom vilken pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet är föremål för utredning, eller statens sjukvårdskommitté, som det jämväl tillkommer att ägna uppmärksamhet åt samma verksamhet, haft någon erinran mot att på sätt föreslagits garnisonssjukhuset i Boden utbygges för ifrågavarande ändamål.

Mot de riktlinjer för paviljongens uppförande, utrustning och drift, varom arméförvaltningen och pensionsstyrelsen enats, samt de villkor, varunder erforderliga medel skola upplånas och återbetalas, har jag icke något att erinra. Beträffande sättet för medelsanskaffningen ansluter jag mig till den av riksräkenskapsverket hävdade uppfattningen, att för ifrågavarande utgifters bestående å riksstaten under rubrik »Fonden för förlag till statsverket» anvisas ett

särskilt anslag att utgå av lånemedel. Upplåningen bör ske genom riksgäldskontoret, till vilket alltså pensionsstyrelsen skall inleverera de annuiteter, som av styrelsen under benämningen fastighetsavgift, respektive utrustningsavgift skola erläggas å lånemedlen. Jag utgår ifrån, att på sätt angivits anstånd med erläggande av ränta för tiden från lånemedlens utlämnande intill amorteringstidens början kommer att medgivas.

Vad angår storleken av det för ändamålet behöfliga anslaget, har den inom arméförvaltningen på sin tid verkställda approximativa kostnadsutredningen på anmodan underkastats översyn inom ämbetsverket. Därvid har framgått, att den angivna totalsumman, 570,000 kronor, för paviljongens uppförande och utrustning ej torde kunna reduceras. Paviljongen har avsetts för 48 patienter, och till grund för beräkningen av byggnadskostnaderna för densamma hava lagts de för närvarande rådande prisförhållandena. Anslaget synes mig således böra bestämmas till 570,000 kronor.

Såsom förut nämnts, är frågan om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet för närvarande föremål för utredning genom 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Därest utredningen ger till resultat, att styrelsens ifrågavarande verksamhet kommer att upphöra före den angivna 50-årsperiodens utgång, lära pensionsstyrelsens förpliktelser och rättigheter enligt det ifrågasatta avtalet rörande ifrågavarande paviljongs uppförande, utrustning och drift böra övertagas av den myndighet, till vilken styrelsens nämnda verksamhet må komma att överflyttas. Enligt vad jag från pensionsstyrelsen under hand inhämtat, har styrelsen för avsikt att — på sätt skett vid liknande uppgörelser med vissa landsting — i det tillämnade avtalet med arméförvaltningen göra förbehåll om rätt att uppsäga detsamma, därest statsmakterna ej skulle komma att bevilja styrelsen erforderliga medel för bedrivande av individuell sjukvårdsverksamhet. Den erinran, som på denna punkt framförts av 1928 års pensionsförsäkringskommitté, kommer således att bli beaktad.

De medel, som pensionsstyrelsen i form av dagavgifter skall inbetala till garnisonssjukhuset för vården av styrelsens patienter, torde — på sätt för närvarande är fallet beträffande motsvarande inkomstmedel från vissa landsting m. m. för vården av civila personer å militära sjukhus — böra tillgodoföras lantförsvarets vederbörande anslag.

Den tillämnade utvidgningen av sjukhuset kommer givetvis att nödvändiggöra, att personalen därstädes förstärkes. Emellertid lärer det ej vara behöfligt att nu taga ställning till härav betingad ändring i garnisonssjukhusets stat, men bör ett avgörande i detta hänseende hava träffats inom sådan tid, att sjukhuset står rustat att mottaga patienterna i samband med paviljongens färdigställande. Huruvida och med vilka belopp avlöningsförhöjning skäligen bör utgå till vissa befattningshavare vid sjukhuset för dem åsamkad ökad arbetsbörda på grund av paviljongens tillkomst, synes utgöra frågor, med vilkas avgörande lämpligen bör anstå, till dess driften kommit i gång och närmare erfarenhet vunnits rörande befattningshavarnas arbetsuppgifter. Jag förutsätter, att här åsyftade spörsmål i sinom tid komma att, efter framställning av vederbörande myndigheter, bli föremål för Kungl. Maj:ts särskilda prövning.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för bestridande av kostnaderna för uppförande av en sjukhuspaviljong vid garnisonssjukhuset i Boden samt för utrustning av paviljongen å riksstaten för budgetåret 1932/1933 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förlag till statsverket» anvisa ett reservationsanslag av 570,000 kronor att täckas av lånemedel,

dels ock, vid bifall till denna hemställan, höja den i förslaget till riksstat för budgetåret 1932/1933 upptagna inkomstiteln »Övriga lånemedel» med 570,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.